

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՓԱՂԱՓԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ՔԱՆՈՒՄԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆ

Պարսկաստանի համար տարեկան 10 ֆր. և կամ 4 րբլ. թղթերով. 20 ֆրանգ. Եւրոպայի և այլ տեղերի համար տարեկան 20 ֆրանգ. Տնօրէնութիւնն ինք կը վճարէ լրագիրը զրկելու փոստի ծախքը. Բաժնեգրիները կանխիկ կը վճարուին. վեցամսեայ կամ եռամսեայ բաժնորդութիւններ ալ կընդունուին, առանց ուրիշ յաւելման բաժնեգրին վրայ. Հատուկ կը ծախուի ամեն տեղ 20 սանթիմ. Նամակ և ծրար պէտք է զրկել հետեւեալ հասցէով. M. PORTOUKALIAN, rédacteur du journal Arménia. MARSEILLE (France)

Ե ՏԱՐԻ ԹԻԻ 33

1889 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 11

ՆՈՅՆՄԵՐ 29 (Հ.Տ.)

ՁՈՐԵՔՏԱՔԹԻ

Կը հրատարակուի Դ. և Նրթ. օրեր

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւններն. Պարտաւոր չէ վերադարձունել հրատարակուած ձեռագիրներն. Մանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով. Մանուցման 1 միջակ գիրը 1 սանդիմ կարծէ. 1 գլխագիրը 2 սանդիմ:

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la Rédaction (Rue Vacon, 50)

ՀԱՅՈՑ
ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ
ՄԻՈՒԹԻՒՆ
==
ՆՊԱՏԱԿ ԵՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐ
(Քաղաւած կանոնագրէն)

«Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» նպատակն է աշխատել վարչական բարենորոգումներ մտցունելու թիւրքահայաստանի մէջ, Հայ ժողովրդի տեղական պէտքերին համեմատ: Հայ ժողովրդի ցանկութիւնն է իրաւունք ստանալ ազատօրէն ինքզինք կառավարելու որով միայն պիտի կրնան վերնալ այն հարստահարութիւններ որոնք այսօր Հայաստանի թշուառութեան և աւերակ դառնալուն պատճառ կը լինին:

«Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» իւր նպատակ իրագործելու համար իւր կարողութեան չափով կը գործադրէ ամեն յարմար եղած միջոցներն, ժամանակի պահանջներին համեմատ կաշխատի ներքին ոյժ գոյացունել Ազգին մէջ իւր ազատութեան համար, հրատարակութիւններ կանէ, դիմումներ կանէ որոց որ պէտք է և նկատագրէ ու բարոյագրէ կը քաջալերէ անոնք որոնք անձնութեամբ կը կաշխատին հայրենիքի ազատութեան գործին:

Միութիւնը կունենայ իրեն բերան եղող լրագիր որ, բացի զանազան լուրեր տալէ իբրեւ լրագիր, կը հաղորդէ ընդհանրութեան ինչ որ Միութիւնը ուզէ հաղորդել, տեղեկութիւններ կուտայ Հայաստանի և տարաբնակ Հայերի դրութեան վրայ և կը ծառայէ հայրենասիրական եռանդը արթնացնելու հայերին մէջ:

Մանօր. «Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» անդամակցիլ կամ թղթակցիլ ուղղորդեն պէտք է գրիւն հետեւեալ հասցէին:

M. Portoukalian
(FRANCE) Marseille

* Հայոց Հայրենասիրական Միութիւնը կը նպատէ Արմենիա լրագրի հրատարակման:

ՔՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Վարագոյրը վերցաւ. — Նամակ Թիւրքիան (Կ. Պօլիս). — Մուսա պէյի դատաստանք եւ եւրոպական մամուլը. — Վաքի խալիփի վաշան եւ Դաւիթի օսմանէան հիւպատոսը. — Գերաւսահառաքիսն ի Թիւրքիա. — L'Arménie լրագիրը. — Արտասահմանի լուրեր. — Մանուցումներ:

ՎԱՐԱԳՈՅՐԸ ՎԵՐՑԱՎ

Թիւրք կառավարութիւնը մի քանի շաբաթէ ի վեր ձեռնարկած էր մի դատական խեղկատակութիւն ներկայացունել Կ. Պօլիսի մէջ որին հանդիսատես լինելու գնացին հաղարաւոր Հայերի բաղմութեան հետ նաեւ եւրոպական մեծ պետութիւնների թարգմաններն որոնք իրենց դեսպանատններին կողմէն զրկուած էին: Հեռագիրներ և նամակներ եկան ի մանցունել որ պաշտօնագրէս սկսած այդ խեղկատակութիւն վերջացաւ ալ, վարագոյրը վերցաւ և այժմ ամեն մարդ յայտնապէս կը տեսնէ որ դատական վարագոյրին ետեւէն ընդհանուր դատախազի, դատական նախագահի և փաստաբանի եայլն ձայներ հանելով դերեր կատարողը մէկ մարդ է եղեր միայն, թիւրք կառավարութիւնը, որ թիւրքական ճաշակի և սովորութեան համեմատ «Ղարալէօղ Հաճի Էլփատ» ի ղեկով մի խեղկատակութիւն ներկայացուց «Մշեցիների դատաստան» անունով և հանդիսատեսներին մուտքի ծախքն ալ խեղճ բողոքող Մշեցիներէն կուղէ հանել այժմ, զանոնք դատաւարական ծախքի և տուգանքի ենթարկելով:

Ով որ հարցաքննութիւնների հրատարակութիւններն կարդացած է, նոյն իսկ թիւրք լրագիրներին մէջ գրուածներն, յայտնապէս կը տեսնէ որ դատաւոր, դատախազ, ամենքն ալ ամեն ջանք ի գործ կը դնէին Մուսա պէյը արդարացունելու և օրէնքին դիմող հարստահարութեան հայերն պատժել տալու համար: Հարցաքննութիւնների նոյն իսկ սկիզբէն մարդու աչքին կը դարնէ սա կտոր թէ նախագահը երբ ըստ սովորութեան արձանագրել տալու համար կը հարցնէ աւագակապետ Մուսա պէյին թէ ինչ է արհեստը, որպէս զի աւագակապետը չի կրնար արհեստ յայտնելու մասին, նախագահը կը յարէ միանգամայն թէ հողեր ունի, այնպէս չէ որ մէկ կը

խրատուի Մուսա և ըստ այնմ կը պատահանէ: Իսկ ընդհակառակն խեղճ Մշեցի գիւղացիներին վրայ ուրոնք իրենց կեանքի մէջ ո'չ այդպիսի դատարան տեսած և ո'չ ալ այդպէս հաղարաւոր բաղմութեան առջև օրինաւորապէս խօսելու վարժուած են, դատաւոր, դատախազ, փաստաբան այնչափ կը ծանրանան և միեւնոյն բանը զանազան ձեւերի տակ տասանգամ կը կրկնել տալով այնչափ կը յողենցեն որ վերջապէս չիօթին, շուարին խեղճներն և մի հակասական կամ տարակուսական բան խօսին: Զարմանալի չէ որ այդ խեղճ գիւղացիներ որոնք իրենց կեանքի մէջ այդպիսի հանգիստաւոր դատական խեղկատակութիւն երբեք տեսած չունին, երբեմն ալ շուարած և սահելով ինկած լինին իրենց վկայութեան ընթացքին մէջ: Խեղճիւրը հոն է որ սպանուած դիակներ, ողջ ողջ խորովուած մարդեր, հրճիւր եղած գիւղեր, աւաղակներ խուճիւրէ թալանուած տուներ, բռնաբարուած հարսեր և աղջիկներ կան մէջտեղ և այդ փաստերը կը և ալանաւորներէ 50 հոգու չափ եկեր են Կ. Պօլիս, Սուլթանի նստած քաղաքը որ թիւրքեր Տէրիսատէթ (Երջանկութեան դուռ) կը կոչեն, և այդ երջանկարար Սուլթանին կը պօռն կիմացունեն թէ իր պաշտպանած Մուսա պէյն է այդ ամենքն անողը: Հիմա որ կըսուի թէ Մուսա պէյ չէ արած, հապա ո'վ է անողը. այրուածներ, սպանուածներ, բռնաբարուածներ կան մէջտեղ, կառավարութեան պարտքը չէր իմանալ այդ բաներ անողի ո'վ լինելն և հրապարակաւ պատժել, եթէ նոյն իսկ հարստահարութեան իրենք չըողքէին: Հապա ինչ է կառավարութեան պաշտօնը: Ինչո՞ւ համար տուրք կառնէ ժողովրդէն եթէ անոր հանգստութեան և ապահովութեան հսկելու պարտաւորութիւն չունի:

Վերջապէս Մշեցիների այս դատաստան կատարեալ մի խեղկատակութիւն էր, ուրիշ բան չէր և երբ վարագոյրը վերցած է այժմ, ամեն մարդ, նոյն իսկ դեռ թիւրքի դատաստաններին և օրէնքներին վրայ հաւատք ունեցողներն կրնան տեսնել թէ թիւրք կառավարութեան կազմակերպութիւնն այնպէս է որ ամենքն ալ, գլխէն մինչև ոտքը, պար-

տաւորուած պաշտպան կը հանդիսանան յայտնի դողերին, աւաղակներին և վայրենի մարդասպաններին և թէ կատարեալ անմարտիւն է մի այսպիսի կառավարութեան լոկ խօսքով վարչական բարոյքումներ յուսալը Հայաստանի մէջ: Մ. ֆ.

ՆՈՄԱԿ ԹԻԻՐԻՒՄԷՆ

Կ. Պօլիս, նոյ. 21/3 դեկտ. 89
Երէկ տեղի ունեցաւ ոճրագործ Մուսայի դատաստանի շարունակութիւնը. դարձեալ խուռն բաղմութիւն գլխած էր դատարանը ունկնդիր լինելու. բայց այս անգամ ունկնդրաց մէջ կը տեսնուէին շատ մը թիւրքեր որոց ներկայութեան խորհրդաւոր լինելն աներկբայելի էր:

Դատարանը բոլորովին անպարտարձակեց յայտնի ոճրագործ բարբառու Մուսա պէյը և հետեւապէս Մշեցի Կարապետը իւր բոլոր ունեցածն այրուելովը հանդերձ և Մալխասի կինն իւր էրիկ յայտնապէս Մուսա պէյէն սպանուած լինելովը հանդերձ, ի լրումն թշուառութեան, զրպարտիչ ալ համարուեցան դատարանէն և բոլոր վկայներն ալ սուտ վկայներ:

Երբ արդարութեան ատենը իւր այդ անարդար վճիռ արձակեց, թիւրք ունկնդիրներն ամբողջ մէկէն սկսեցին ըսել «կեցցէ՛ Սուլթան»։ Նոյնը կըրկնեց նաեւ Մուսան արեւշատութիւն մաղթելով Սուլթանին. պաշտական թիկնապահներն եկան իրենց ինքակցութիւն յայտնել Մուսայի. թիկնապահաց յաջորդեցին զօրապետներ, երեւելի թիւրքեր և ոստիկաններ. անկէ յետոյ ալ ուրախութեամբ և ցնծութեամբ Մուսան դուրս հանեցին դատարանէն:

Ներկայ եղող հայ ունկնդրաց վրայ խորին տխրութիւն մը տիրեց, թէեւ անակնկալ չէր դատաստանին այդ հետեւանք ունենալն քանի որ թիւրք կառավարութիւնն յայտնապէս ամեն ջանք ի գործ կը դնէր Մուսան արդարացնելու համար: Տխրեցան մաս մը Հայեր, մեղքնալով Մշեցուց այս առթիւ վատնած ստակներուն: Կը յուսային դուրս որ Սուլթանի կառավարութիւնը ամենալավ գոնէ մի թեթեւ պատիժ կը տնօրինէր յայտնի չարագործ Մուսային համար որպէս զի իբրեւ արեւակն արդարութեան փայլող

Սուլթանի կառավարութեան վրայ դեռ հաւատք ունեցող տեսակ մը իմաստակ Հայերն գտնէ միայն իրենց այդ հաւատքի մէջ. բայց այժմ բոլորովն յայտնուեցաւ որ Սուլթանի կառավարութիւնը այդչափ անգամ կարեւորութիւն և արժէք չտար եղբր իրեն հաւատարիմ Հայոց:

Այժմ ամեն Հայ անխորհր հասկըցած կը լինի այս բան. ուստի լըջօրէն խորհելու է թէ քանի որ մեր բարբարոս թիւրք կառավարութեան նըպատակն է Մուսա պէյերու միջոցով բնաջինջ ընել Հայ ազգը, մենք Հայերս, եթէ մարդ ենք և մարդու զգացում ունինք, ինքզինքնիս դենելու ենք այնպիսի դիրքի մէջ որ ոտք ու ձեռք կապուած, բազումինս թուլցած, լեզունիս կապուած իւր համը չմեռնինք, այլ մեր նշանաբան լինի ազատութիւն կամ մահ. արդէն կը մեռնինք, հետզհետէ կը պակսի կը փճանայ հայութիւնը. եթէ այսպէս կամ այնպէս մեռնիլ պէտք է վերջապէս, գտնէ պատուաւոր կերպով մեռնինք. դիմենք դէպի այն մահ որ անմահութիւն է. իսկ եթէ կենդանի մնացինք, ազատութիւն է:

Եւրոպական տէրութեանց ներկայացուցիչներն ալ անշուշտ իրազեկ եղած կը լինին այս դատի մէջ եղած անիրաւութեան մանրամասնութեանց, եթէ հետաքրքրութիւն ունեցած են: Այստեղ ամեն սք իմացաւ թէ արդարութեան նախարար Ճէփտէթ փաշան Մշեցի Հայոց փաստաբան Թնկրեան Սիմօն Էֆենտիան կանչելով ինչ խորհուրդներ և հրահանգներ տուաւ անոր, ինչ ճնշումներ բանեցուց անոր վրայ այս դատին նկատմամբ. ասիկա այնպիսի յայտնի եղելութիւն մ'է որ չատեր կրնան վիայել թէ ո՞ր օր և ո՞ր ժամանակ արուեցան այդ հրահանգներ. թա՛ղ թիւրք կառավարութիւնն այնպէս չկարծէ թէ Հայեր չկրցան իմանալ այն գաղտնի ժողովոյ կազմակերպութիւնն որոյ բուն պաշտօնն էր խորհիլ և հրահանգ տալ եղբունաւորաց ատենի նախագահին, ընդհանուր դատախազին և ժողովոյ անդամոց: Հայերն թիւրք կառավարութեան կարծածին չափ ապուշ չէին որ չկարենային լրտեսել թէ Մուսայի փաստաբանը գիշերուան ո՞ր ժամանակն ընդհանուր դատախազին և դատարանի նախագահին տուններն կերթային խորհուրդ առնել անոնցմէ և ըստ այնմ ծրագիր պատրաստել: Այո՛, Հայեր իմացած են այդ բոլոր գաղտնի գործածածներ. բայց ինչ անէին, որո՞ք դիմէին, որո՞ք բողոքէին երբ նոյն իսկ թիւրք կառավարութիւնն, իրենց դատարանն է իրենց բուն և բացարձակ թշնամին. այդպիսի դրութեան մէջ դատարանի արդարութեան դիմելը օգուտ չունի, պաշտպանողական ուրիշ միջոցներու պէտք է գիտնել:

Երբ Մուսա անպարտ արձակուեցաւ, անմիջապէս հեռագրերն տեղացին Մուշ և Բաղէշ Մուսայի ընկերաց որոնք ասկէ վերջ պիտի սկսին անշուշտ Մուսայի ըրած բարբարոս

սովորանց եռապատիկն ի գործ դրենք. երբ մայրաքաղաքի մը մէջ, եւրոպական մեծ տէրութեանց ներկայացուցիչներուն աչքին առջեւ, այսպիսի աշխարհահռչակ ոճրագործ մը անպարտ արձակուելով անպատիժ կը մնայ և նոյն իսկ Սուլթանէն համակրութիւն գտնելով կը պաշտպանուի, հապա Վանայ, Մշոյ, Տիգրանակերտի, Սեբաստիոյ և այլ գաւառացի մէջ ինչե՛ր տեղի չեն ունենար դատաստանաց վերաբերեալ և Հայոց բողոքներուն ինչ աստիճանի կարեւորութիւն կը արուի:

Վերջապէս Մուսա պէյի դատաստանը փորձառական միջոց խրատ եւս է մեզ Հայոցս համար. թող ամեն Հայ անհատ մտածէ այս կէտի վրայ թէ վայրենի ոճրագործ և յայտնի աւաղակապետ մը որ իր ետեւ ձգած հարկւաւոր զինեալ մարդերով կը պտըտէր Մուշի դանազան կողմերն և այս ու այն Հայ գիւղերն կը կողոպտէր, կրակի կուտար և կ'սպաննէր յայտնապէս, այսօր մեծ համակրութեան կարծանանայ Բ. Դրան և Սուլթանի պալատին մէջ. իսկ անկէ կեղբուած և հարստահարուած Հայերն օրէնքի դիմելով իրաւունք պահանջելուն համար իւր զրպարտիչ կը ճանչցուին և կըստիպուին դատաւարութեան համար եղած բոլոր ծախքերն ալ վճարել, Մուսա պէյէն կողոպտուելէ յետոյ թիւրք դատարաններէն ալ կողոպտուել. նաեւ իրենց պարտք կատարող վիայներն ալ իւր սուտ վկայ համարուելով պատժի և տուգանքի պիտի ենթարկուին որ պէս զի ա՛յլ այսուհետեւ չհամարձակին զիրենք հարստահարող թիւրք և քիւրտ պէյերին դէմ վիայել ճշմարտութեան: Ահա թէ ինչ բան է թիւրք կառավարութիւնն և իւր օրէնքն ու արդարութիւնը:

ԿՍԾԾԻԿ

ՄՈՒՍԱ ՊԷՅԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՄԱՍՈՒԼԸ

«Տէյլի Նիւզ» իր գեկտ. 3 թուին մէջ հետեւեալները կը գրէ Մուսա պէյի դատաստանի մասին.

«Մինչ երէկ Պ. Կիլասթօն թըրքական արդարութեան վրայ կը խօսէր Մանչէսթըրի մէջ, ճիշդ քանի մը ժամ առաջ ալ Մուսա պէյի դատը կը վերջանար Կ. Պօլսի:

«Այդ հետեւանք նախատեսել գըժար չէր ամեն անոնց համար որոնք կարգացեր էին արդէն Կ. Պօլսի մեր թղթակցի հեռագրերը, և տարակոյս չկար թէ քանի որ թիւրքի գաղութաւորը յառաջ կերթայ, Մուսա պէյը դատարանէն պիտի մեկնէր առանց բիծ մ'ունենալու իր նկարագրի վրայ: Իրեւ մեծարելի հիւր մը վարուեցան իր հետ թիւրք իշխանութիւնները և, ինչպէս որ հաստատ աղբիւրէ տեղեկացանք, ոչ մի օր նա չբանտարկուեցաւ, թէեւ Հայերի պատրիարքն ալ ատոր հակառակ լուրն խաբուած էր:

«Դատարանին մէջ գատաւորները Մուսային բարեկամներն էին և եթէ պէյի փաստաբանը ինչ ինչ փաստեր կը

մոռնար մէջ բերել ի պաշտպանութիւն իւր փոխանորդեալին, Էնդհ. դատախազը կանապարէք օգնութեան հասնիլ:

«Վիայելու եկող Հայ գիւղացիների մեծ մասը չսուեցան, թըրքական դատաւարութեան երկար ձեւակերպութիւններին պատճառով: Ոմանք ալ մայրաքաղաքին մէջ երկար ատեն զրկուեցին կրեւէ, անօթի մնալէ ետք, իրենց հայրենիք վերադարձան և մընացողներն ալ դատարանէն թշնամական վարմունքի մ'ենթարկուեցան:

«Մուսայի դէմ եղած ամբաստանութիւնները ցուցահանդէս մ'են գըրէթէ ամեն տեսակ ոճիրների, մարդասպանութեան, հրճութեան, կողոպտի և բռնաբարութիւն և իւրաքանչիւր տեսակէն ալ բաղմամբ դէպքեր կը պարունակեն. բայց դատարանը բաւականացաւ այդ դէպքեր ամփոփելով:

«Բռնաբարման յանցանքի քննութիւնը յառաջիկայ գարնանին բողոքեցաւ թըրքական դատութեամբ սնտարաւորս: Սպանութեան, հրճիգի և կողոպտեան ամբաստանութիւններն ալ կեղբունացան այրուած Օհանի դէպքին վրայ, որի մասին քանի մ'ամիս առաջ մեզ հաղորդուած էր բոլորովն վաւերական տեղեկագիր մը Պր. Կլասթօնէ:

Ս. յուհետեւ «Տէյլի Նիւզ» կը շարունակէ կտորներ մէջտեղ բերել յիշեալ տեղեկագրէն և կը յարէ թէ դատարանը այս մասին եղած վկայութիւններին համար յայտարարեց թէ անուղղակի են և այրուածի կնոջը ըսաւ որ եթէ չկարենայ տկանատես վկայներ մէջտեղ բերել, պէտք է որ դատէն հրաժարի: Այս կերպով դատին այս մասը վերջացուցին դատարանները, Օհանի այրին լուեկայն հասկցունելով որ իր էրիկի գիւղուածով միայն խորովուած է: Տեսնենք թէ խեղճ Կիլիւզար աւելի գոհացում պիտի գտնէ՞ գարնան տեղի ունենալիք դատէն:

ՎԱՆԻ ԽԱՆԻ ՓԱՇԱՆ ԵՒ ԴԱՎՐԵԺԻ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՀԻԹԱՍՏՈՐԸ

Սալմաստէն «Խուրչիտ» ստորագրութեամբ եկած նամակէ մը, նոյնպէս ալ Դավրէժի մեր թղթակցի գըրածներէն կը տեղեկանանք որ Վանի կուսակալը իւր դէպի Հայեր ունեցած ցած ատելութեան մէջ այնչափ կուրցեր է որ կը յանդգնէ Պարսկաստանի ներքին գործերին հետզհետէ աւելի միջամտել: Արմենիայի վերջնութեւ լին մէջ հրատարակեցինք արդէն ուսուցիչ Պր. Գալուստի դէպքը. կը լսենք նաեւ որ Խալիլ փաշան յայտնի մասնիչ Դեորգի միջոցով անուանարկիչ գիրեր ալ պատրաստել տուեր է Դուլագուրդեանի և իր ընկերների դէմ, և այդ հանրագրերը իւր թէ Սալմաստի գիւղացիներէն ստորագրուած ներկայացուցեր է. մինչդեռ վերջգրեալ «Խուրչիտ» թղթակցին միջոցաւ Սալմաստի ամենէն կարեւոր գիւղերի, Կալասարի, Փայաճուգի և Հավթուանի Հայերը կը փութան ծա

նուցանել Արմենիայի միջոցով թէ այդ տեսակ հանրագիր մը եթէ Սալմաստցիների անունով հրատարակուի, բոլորովն չինժու և խարդախ գրութիւն մը պէտք է ճանչցուի. որովհետեւ իրենք այդ տեսակ հանրագիր մ'ոչ տեսած ունին և ո'չ ալ ստորագրած են, ընդհակառակն իրենք գոհունակութիւն կը յայտենն Գուլագուրդեանէն և ընկերներէն:

Խալիլ փաշան գանդատներ ըրած է Դավրէժի օսմանեան հիւպատոսին վրայ և ուղեր է մինչեւ իսկ արաւքին գործերի պաշտօնատան առջեւ վատահամբաւել այդ հիւպատոս որ կերելի թէ այնչափ քաղաքագէտ և փորձառու եղեր է որ չէ ուղեր Խալիլ փաշային գործիք լինել և Խալիլի պէս Տօն Քիլօղ մը դարձած, չորս կողմ հայ բովիքների, լեզափոխականների, Հայ ասպատակների հոտը առնել:

Խալիլ փաշան Ատրպատականի Ս. Առաջնորդին գէմ ալ կատողեր է և թիւրքի միայն յատուկ սովորութեամբ լիտի հայհոյութիւններ ըրած է ն. Սրբազնութեան անձին և կարգին դէմ, իր հաւատարիմ արարածին, Դեորգի առջեւ, որովհետեւ չկրնար ուրիշ կերպով իր վրէժ հանել անկէ. թէեւ առաջուց կարծելով թէ հայ առաջնորդներ ամենքն ալ թիւրքիաի հպատակ կը լինին, մտքին մէջ դրեր էր ն. Սրբազնութեան դէմ ալ ամբաստանագիր ուղղել Սուլթանին:

Մեր Դավրէժի թղթակիցը ստուգապէս իմացեր է որ Խալիլ փաշան սահմանագրի քիւրտ բեգերը քովը կանչելով, խրատեր է որ ամեն կերպով պատրաստ լինին սահմանի միւս կողմէն յարձակող խուճերի դէմ. անխնայ ջարդեն կամ ողջ ողջ բռնեն այդ տեսակ խուճերի վերաբերող անձեր: Կերեւի թէ Խալիլ մեզ սովորեցունել կուզէ, կը յարէ թղթակիցն, թէ կազմուել ենք այդ տեսակ խուճեր մեր դատ պաշտպանելու համար:

ԳԵՐԵՎԱՃԱՍՈՒԹԻՒՆ Ի ԹԻՒՐԻՒՅԻԱ

Արմենիայի վերջին քիւրքից մէջ հրատարակեցինք «մանկտական» մը Տէյլի Նիւզին որկած նամակը. այսօր կը բարգմանենք այդ քրքակցի Երկրորդ նամակը, դարձեալ Տէյլի Նիւզին առնելով:

Հետաքրքրութեամբ կըսպասենք այստեղ իմանալու համար թէ ինչ եւր պիտի ունենայ Պրիւսէլ գուճարուող հակադերձաճառական դեպքաւորս: Նախորհուրդը, որուն մասնակցած են ոչ միայն Եւրոպայի քաղաքակիրթ պետութիւններն, այլ և մահմետական երեք կառավարութիւններ, թիւրքիա, Պարսկաստան և Չանդիպար: Դեռ պանտիօրհուրդը պիտի գրադի եղեր միջոցներ գտնելու որպէս զի գերիներն առեւտուրը արգելուի թիւրքիաի Սփրիկեան ստացուածներին մէջ, Տրիպոլիս և Կարմիր ծովի ափերն: Կերեւի թէ Եւրոպեան աղբիւրներ կայացուցիչներն որոշ չեն գիտեր թէ գերիների առեւտրի չուկան ո՛ւր կը գտնուի և թերեւս պիտի զարմանան լսելով որ այդ հակամարդկային առեւտուրը թիւրքիայի և նոյն իսկ իր

一
 二
 三
 四
 五
 六
 七
 八
 九
 十
 十一
 十二
 十三
 十四
 十五
 十六
 十七
 十八
 十九
 二十
 二十一
 二十二
 二十三
 二十四
 二十五
 二十六
 二十七
 二十八
 二十九
 三十
 三十一
 三十二
 三十三
 三十四
 三十五
 三十六
 三十七
 三十八
 三十九
 四十
 四十一
 四十二
 四十三
 四十四
 四十五
 四十六
 四十七
 四十八
 四十九
 五十
 五十一
 五十二
 五十三
 五十四
 五十五
 五十六
 五十七
 五十八
 五十九
 六十
 六十一
 六十二
 六十三
 六十四
 六十五
 六十六
 六十七
 六十八
 六十九
 七十
 七十一
 七十二
 七十三
 七十四
 七十五
 七十六
 七十七
 七十八
 七十九
 八十
 八十一
 八十二
 八十三
 八十四
 八十五
 八十六
 八十七
 八十八
 八十九
 九十
 九十一
 九十二
 九十三
 九十四
 九十五
 九十六
 九十七
 九十八
 九十九
 一百

